

Peter Handke

Nog altijd storm

*Vertaald door
Miek Zwamborn*

Uitgeverij Van Oorschot
Amsterdam

Een asterisk (*) in de tekst verwijst naar de aantekeningen op p. 157

‘Bittere ironie om te veinzen dat ik kan overtuigen en overreden, terwijl ik ten diepste geloof dat het deel van de wereld dat nog te verlossen is louter toebehoort aan kinderen, helden en martelaars.’

Georges Bernanos, *Les grands cimetières sous la lune*

‘Ik’

Mijn moeder

Mijn grootouders

Gregor, ‘Jonatan’, *mijn moeders oudste broer*

Valentin, *de een na oudste broer*

Ursula, ‘Snežena’, *mijn moeders zus*

Benjamin, *de jongste broer*

Een

Heide, steppe, een heideachtige steppe, waar dan ook. Nu, in de middeleeuwen, wanneer dan ook. Wat is er te zien? In het midden een bank, tijdloos en daarnaast of erachter of waar dan ook een appelboom, vol met wel 99 appels, vroegrijpe appels, bijna wit of laatrijpe appels, donkerrood. Licht glooiend lijkt deze heide huiselijk. Wanneer laat ze zich zien? Aan wie verschijnt ze zo? Aan mij hier, op dit moment. Ik heb haar lang geleden gezien, in een andere tijd, en zie haar nu weer, samen met de bank waarop ik ooit met mijn moeder heb gezeten, op een warme, stille zomer- of herfstmiddag, geloof ik, ver van het dorp, maar toch binnen de grenzen. Ongekend weids was en is elke geboortestreek. Of de herinnering nu klopt of niet: uit de een of andere verte klinkt het luiden van een angelusklokje. Ook al kan het verzonnen zijn: als ik nu terugdenk lijkt het alsof moeder en ik elkaars hand vasthouden. Hoe dan ook ordent mijn geheugen alles in koppels; de vogels vliegen als paar naar de hemel, de vlinders fladderen gepaard door de lucht, paarsgewijs zweven de libellen en ga zo maar door. Het vrijstaande appelboompje is me, samen met de glanzende appels, op weer een ander moment opgevallen, in een nachtseconde, in een dagdroom, wan-

neer dan ook. Ik ben er daarna gaan zitten, met gesloten ogen. Nu doe ik ze open. En wat zie ik? Mijn voorouders komen van alle kanten dichterbij, met hun typische Jaunfeldloopje, de ene voet duidelijk voor de andere zettend. Een voor een komen ze aan, behalve het grootouderpaar, in haar eentje de min of meer of misschien helemaal niet verwarde zus van mijn moeder en net zo alleen lopen haar drie broers op me af, ieder via een eigen pad of zonder pad. De jongste buitelt meer, rollebollend, heel overmoedig. Een voor een stevenen ze op de hen schijnbaar opgegeven plek of standplaats af, rondom mijn grootouders, die op de bank gaan zitten. Dit paar is helemaal niet oud en hun vijf kinderen zijn zonder uitzondering jong, zelfs hun eersteling, de eenoog daar met de dikke snor, die toch tamelijk lang voor de anderen werd geboren. De jongste van de zoons is haast nog een kind en mijn moeder komt me letterlijk bloedjong voor, bijna als geheime geliefde van haar middelste broer, de in ons dal al vroeg beruchte vrouwenversierder ('bloedjong' is haar nauwelijks oudere zus daarentegen naar verluidt nooit geweest). En voor ik het vergeet: ze komen me allemaal in zwart-wit tegemoet, niet alleen hun kleren, en ze zijn allemaal mooi, zoals mensen in zwart-wit altijd mooi zijn. Vreemd dat die gestalten daar helemaal niet op mijn voorouders lijken, zoals ik me hen toen ze nog leefden of op foto's of in de verhalen voorstelde. Ze zijn het niet, noch qua uiterlijk, noch houding, noch gezichtsuitdrukking. En tegelijkertijd zijn ze het. Zij zijn het! En daarom klopt het dat ze me mijn plek wijzen en mij herkennen, de ene na

de andere, geschrokken, verheugd, chagrijnig, onverschillig, zwijgend, luidkeels. Er klinkt een meerstemmig 'Hallo! Kijk daar. Ach jee. Hij ook. Jij hier!' gevolgd door het gebruikelijke, eenstemmige familiekoor van zuchten en dan een één- of tienstemmig 'Kom op, nazaat. Spring op de familietrein, nazaat. De enige die nog over ons droomt. Ach, als iemand anders toch eens over ons droomde! Een kundiger iemand. Iemand die nadenkt en ons beschouwt en niet jouw eeuwige herdenken, jouw eeuwigdurende bezwering. Kortom: een buitenstaander! Kun je ons nou nooit eens met rust laten? Maar nu je er toch bent, kom erbij, als laatste, kom hier bij ons op de foto staan.'

Minstens drie keer heb ik me dat laten zeggen, tot ik de uitnodiging of het bevel of wat het ook was heb opgevolgd. Ik heb getreuzeld, zoals in mijn aard ligt. Opgestaan van mijn zitplaats, ben ik weer gaan zitten. En halverwege, op de rand van de steppeachtige heide, had ik willen omkeren. En uiteindelijk wilde ik me, toen ik mijn voorouders bereikt had, achter een van hen verstoppen; niet achter mijn grootouders, ook niet onder het schort van mijn moeder (ze droeg echt een schort, een voor op feestdagen, zoals de dorpsvrouwen in andere tijden droegen) en ook niet achter haar oudste en grootste broer. Maar? Achter de jongste en kleinste. Des te zichtbaarder was ik zo: een eigentijdse wereldburger, een van de miljoenen, in het bijbehorende intercontinentale pak, al meteen een contrast met de tijdloze, landelijke vrijetijdsdracht van mijn voorvaderen.

Opvallend aan mij is ook dat ik in tegenstelling tot de anderen iemand lijk die flink op leeftijd is, ouder al dan het grootouderpaar. Aan de hand van mijn leeftijd zou ik bijvoorbeeld de tamelijk bejaarde ‘vader’ van mijn bloedjonge ‘moeder’ kunnen zijn.

Haar jongste broer, bijna kind nog, met mij in zijn schaduw, steeds weer, laten we zeggen, drie keer, opziggestapt en ik ben achter hem gaan staan. En tegelijk is de familie, aangevoerd door mijn moeder, mij op dezelfde wijze gevolgd en in een slordige, halve kring om me heen gaan staan. Hun gemeenschappelijk optreden joeg me echter geen angst aan: ik ben ten slotte tegenover ze komen te staan en heb hun na elkaar de hand toegestoken (een andere aanraking immers kwam of komt onder ons nauwelijks voor). Alleen voor moeder bleef ik op kleine afstand even staan en ik zei: ‘Daar zijn jullie dan, voorouders. Ik heb al heel lang op jullie gewacht. Niet ik laat jullie niet met rust. Er wordt mij geen rust gegund, geen rust. Jullie laten me niet met rust, niet en niet. Hallo, moederlief! Ik ben je al een eeuwigheid niet meer onder ogen gekomen. En nog steeds spreek je met je buitenlandse accent, alsof de troepen van Napoleon voor altijd achter de heren van Karinthië en Krain aan zitten, jij blijft een Karawankgebergtefrançaïse. Goedendag, grootmoeder, stara mati, dober dan. Goedendag, grootvader, stari oče, dober dan, tesar, respectievelijk timmerman. Goedendag, oom en peetoom Gregor, moj stric in moj boter, mijn oom en mijn peter, dober dan. Goedendag, teta,

dat betekent: tante, Ursula, niet bang zijn en hier voor mij al helemaal niet. Cheers, moedersbroer Valentin, ons enige Engelssprekende familielid, schaakmeester en ook verder een kleine meester. Goedendag en dober dan, stric Benjamin, bijna kind nog, voor wie de aarde van de toendra, volgens de spreuk op je gedenksteen, licht was. En nu jij, moeder: zo jong als nu was je in mijn dag- en nachtogen nooit. Je bent nu ook een hele andere verschijning, met andere trekken, een andere stem, een ander accent, andere kleur ogen. En toch ben je dezelfde. Jij bent het. Maar zeg eens: waar zijn we nu met zijn allen bijeengekomen? Want dit lijkt niet op ons land of misschien tot aan die appelboom daar. Alleen zien bij ons thuis de appels er heel anders uit, als appels om in te bijten, te stelen. Maar bij die dorre vruchten daar verschrompelt elke lust tot bijten en om fruitdief te worden en al helemaal om een zonde te begaan. (Fruit stelen gold bij ons in de buurt eigenlijk nooit als zonde, of inmiddels wel?) En onze plek en het terrein hier: niet te vergelijken. Wat stelt dat daar eigenlijk voor? Heide? Steppe? Taiga? Toendra? Wat mij betreft: ik zou wel willen weglopen. Behalve dan dat het verderop hoogstwaarschijnlijk des te verlatener is en het daaropvolgende station heel zeker een Jauchendalstation en het daaropvolgende station vast en zeker een mijnenveld, enzovoort totdat er ten slotte geen enkel oord meer is.' Mijn bloedjonge moeder antwoordde meteen: 'Ik heb jou ook niet meteen herkend. En tot je begon te spreken wist ik het niet. Maar nu weet ik het, jij bent het, mijn zoon. Mijn zoon die nooit bij ons, de

familie, de clan zal horen, jij vaderloze, die een plaatsvervanger, steun en licht bij je voorvaderen zoekt. En nu je vraag, die er alweer geen was. Ja, dit hier is ons land. Het is Jaunfeld, in het land van Karinthië, Sloveens Koroška, lepa Koroška, het mooie Karinthië. En *daar* ergens moet of kun je je onze Saualpbergen of de Svinjska planina voorstellen, die hoewel ze er van een afstand bij lijken te liggen als een reusachtige zeug in werkelijkheid naar het lood, in onze volksmond svinec, genoemd zijn, het lood of svinec binnen in de berg, waar de woeste zomerbliksems in de Svinjska planina of de Saualpbergen van... van... help me, zoon, nee, niet helpen, vandaan komen, afstammen en net zo ons huis en onze familienaam, herinner je je, nee, dat herinner je je niet, je hebt altijd al een slecht geheugen gehad, realiseer je dat, mijn zoon. En realiseer je: een zeug hebben betekent bij ons geluk hebben en naar de Saualpbergen gaan betekent je geluk tegemoet gaan, niet met lood in je schoenen gaan.'

Ik heb haar spel even meegespeeld zoals zij met het mijne deed: 'En wat moet ik me *daar* achter voor doodsklapberg, jammerdal, duivelskloof, drakenwand, versteende zee, mammoetscheetruijn en zelfmoordkam voorstellen?'

Mijn moeder speelde mijn spel niet meer mee. 'Daarachter kun je je het Karawankgebergte voorstellen en dan daarachter Slovenië en Joegoslavië.'